

ELI GRIFITS

KAMEN BOGA

JANUSA

MISTERIJE DOKTORKE RUT GALOVEJ

Prevela
Branislava Radević-Stojiljković

Laguna

Naslov originala

Elly Griffiths

THE JANUS STONE

Copyright © 2010 by De Rosa-Maxted Ltd

Translation copyright © 2026 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Mojim nećakama i nećacima: Frančeski,
Vilijamu, Robertu, Šarlot i Elinor*

1. jun

*Festival Karne**

Kuća čeka. Ona zna. Kad sam juče prinosio žrtvu, iznutrice su bile crne. Sve se pretvorilo u noć. Napolju je proleće, ali u kući vlada hladnoća, pokrov očajanja koji prekriva sve.

Prokleti smo. Ovo više nije kuća, nego grob. Ptice ne pevaju u bašti, a ni sunce se ne usuđuje da prodre kroz prozore. Niko ne zna kako da skine kletvu. Predali su se i leže kao da čekaju smrt. Ali ja znam, i kuća zna.

Samo krv će nas sada spasti.

* Drevni praznik iz doba starog Rima, posvećen boginji Karni, zaštitnici zdravlja, probave i naročito male dece. (Prim. prev.)

PRVO POGLAVLJE

Blag povetarac prelazi preko visoke trave na vrhu brda. Izbliza zemlja izgleda sasvim obično, samo vresak i grubi pašnjak, s ponekim belim kamenom koji štrči kao putokaz. Ali kad bi se poletelo iznad ovih naizgled neupadljivih brda, među zelenilom i mrkim nijansama videli bi se kružni izdignuti bedemi i tamniji pravougaonici – sigurni znaci da je ova zemlja bila naseljavana mnogo, mnogo puta ranije.

Rut Galovej, koja se prilično sporo penjala uz brdo, nije potreban pogled iz perspektive orla da bi znala da je ovo arheološko nalazište od izvesnog značaja. Kolege sa univerziteta kopaju na ovom brdu već daniima i otkrili su ne samo tragove rimske vile već i starije naseobine iz bronzanog i gvozdenog doba.

Rut je već imala u planu da poseti nalazište, ali bila je zauzeta ispravljanjem radova i pripremama za kraj semestra. Maj je i vazduh je sladak, pun polena i mirisa kiše. Zaustavila se, zadihana, i uživa u tome što je napolju u prolećno popodne. Godina je do sada bila mračna, mada nije bila bez neočekivanih darova, i ona je uživala u prilici da samo stoji i dopušta suncu da joj obasjava lice.

„Rut!“ Okrenula se i videla čoveka kako korača prema njoj. Nosio je farmerke i košulju uprljanu radom, a prema brdu se odnosio s prezirom, jedva usporavajući svoj dugi korak. Bio je visok i vitak, sa kovrdžavom tamnom kosom koja je već počela da sedi oko slepoočnica. Rut ga je prepoznala, kao što je i on očigledno prepoznao nju, sa predavanja koje je održao na njenom univerzitetu pre nekoliko meseci. Doktor Maks Grej, sa Univerziteta u Saseksu, arheolog i stručnjak za rimsku Britaniju.

„Drago mi je što ste mogli da dođete“, rekao je, i zaista je izgledao kao da mu je drago. Prava promena u odnosu na većinu arheologa, koji obično ne vole kada im se drugi stručnjaci mešaju na njihovom terenu. A Rut je priznati stručnjak – za kosti, raspadanje i smrt. Načelnica je Forenzičke arheologije na Univerzitetu Severnog Norfoka.

„Jeste li stigli do temelja?“, upitala je, prateći Maksa do vrha brda. Ovde je bilo hladnije, a negde visoko iznad njih pevala je ševa.

„Mislim da jesmo“, rekao je Maks, pokazujući na uredan rov pred njima. Na polovini dubine videla se linija sivog kamena. „Mislim da smo možda našli nešto što bi vas moglo zanimati.“

Rut je znala i pre nego što je rekao.

„Kosti“, kazala je.

Glavni detektiv-inspektor Hari Nelson je vikao. Uprkos tome što je na poslu bio poznat po kratkom fitilju (kod kuće, sa ženom i ćerkama, bio je prava maca), inače nije bio čovek koji viče. Za njega su pre bile karakteristične grube, kratke zapovesti, obično izgovarane u hodu, dok je već prelazio na sledeći zadatak. On je bio čovek brzih odluka i ograničenog strpljenja. Voleo je da deluje, da radi: da hvata kriminalce,

da ispituje osumnjičene, da vozi prebrzo i jede previše. Nije voleo sastanke, besmislene rasprave niti da sluša savete. A ponajmanje je voleo da sedi u svojoj kancelariji u lepo prolećno jutro i pokušava da natera svoj novi kompjuter da komunicira s njim. Zato je i vikao.

„Lija!“, zagrmio je.

Lija, Nelsonova administrativna pomoćnica (ili sekretarica, kako je on voleo da je zove), oprezno je ušla u prostoriju. Bila je to krhka, tamnoputa devojka od dvadeset pet godina, veoma cenjena među mlađim policajcima. Nelson je, međutim, u njoj uglavnom video izvor kafe i tumača nove tehnologije koja je, izgleda, svakim danom postajala sve novija i sve ćudljivija.

„Lija“, požalio se, „ekran je opet pocrneo.“

„Da niste isključili računar?“, pitala je Lija. Nelson je bio poznat po tome što je u trenucima frustracije čupao kablove; tako je jednom čak uspeo da izbije osigurače za sva svetla na drugom spratu.

„Nisam. Pa... Jednom ili dvaput.“

Lija je zaronila ispod stola da proverí priključke. „Izgleda u redu“, rekla je. „Pritisnite neki taster.“

„Koji?“

„Iznenadite me.“

Nelson je udario razmaknicu i kompjuter je čudesno oživeo, samozadovoljno poručujući: „Dobar dan, glavni inspektore Nelson.“

„Odjebi“, odgovorio je Nelson, posežući za mišem.

„Molim?“ Lija je podigla obrve.

„Ne ti“, rekao je Nelson. „Ova stvar. Kad budem hteo da čavrljam, sam ću tražiti.“

„Pretpostavljam da je programiran da kaže 'dobro jutro'“, kazala je Lija mirno. „Moj meni svira melodiju.“

„Plać majke božje.“

„Načelnik Vitklif je rekao da svi moraju da se upoznaju s novim kompjuterima. Obuka je danas u četiri.“

„Zauzet sam“, rekao je Nelson ne podižući pogled. „Imam sastanak o slučaju, tamo kod Svofama.“

„Zar nisu tamo one rimske iskopine?“, pitala je Lija. „Videla sam to u *Vremenskom timu*.“*

Stajala je leđima okrenuta Nelsonu, poravnavajući fascikle na polici, pa nije videla iznenadni izraz interesovanja na njegovom licu.

„Iskopavanje? Arheologija?“

„Da“, rekla je Lija, okrećući se. „Misle da su našli čitav rimski grad.“

Nelson je spustio pogled na ekran. „Znači da ima mnogo arheologa?“

„Ima. Moj ujak drži lokalni pab *Feniks*, i kaže da su tamo svake večeri. Morao je da udvostruči trebovanje jabukovače.“

„Tipično“, progundao je Nelson. Lako je mogao da zamisli arheologe kako piju jabukovaču, iako svi znaju da je biter** pravo piće za muškarce. Arheološkinje, međutim, sasvim su druga priča.

„Možda ću da svratim do lokaliteta kad se budem vraćao“, rekao je.

„Vas zanima istorija?“, pitala je Lija s nevericom.

„Mene? Da, fasciniran sam njome. Ne propuštam nijednu epizodu *Šarpa*.“***

„Onda bi trebalo da budete u našem pab-kviz timu.“

„Previše se unervozim“, rekao je Nelson ravnodušno, ukucavajući svoju lozinku jednim prstom. Nelson1; nije bio

* Engl.: *Time Team*, veoma popularna britanska dokumentarna televizijska serija o arheološkim istraživanjima. (Prim. prev.)

** Vrsta tradicionalnog engleskog piva koje je tamnije i gorče od uobičajenog svetlog lagersa. (Prim. prev.)

*** Poznata britanska istorijsko-ratna televizijska serija. (Prim. prev.)

čovjek sklon dvosmislenosti. „Učini mi uslugu, draga, skuvaj nam kafu, može?“

Svofam je slikovita varošica kroz koju je Nelson prolazio svakog dana a da je nije ni primećivao. Nekoliko milja dalje i već si duboko na selu – ledine obrasle travom visokom do pojasa, putokazi koji pokazuju u oba smera istovremeno, krave što tumaraju putem, koje čuva momak praznog pogleda, na kvadu. Nelson se izgubio za nekoliko sekundi i gotovo je odustao pre nego što mu je palo na pamet da pita tog tupog mladića za put do paba *Feniks*. Kad si u nedoumici u Norfoku, pitaj za put do paba. Ispostavilo se da je prilično blizu, pa je izveo polukružno okretanje u blatu, skrenuo na put koji je jedva bio više od staze i eto paba – niska kuća sa slamnatim krovom, okrenuta prema visokom, travnatom nasipu. Nelson je parkirao na parkingu paba i, uz onaj treptaj u grudima koji nije želeo da prizna kao uzbuđenje, prepoznao je izubijani crveni reno parkiran preko puta, u podnožju brda. Samo je nisam dugo video, rekao je sebi, biće lepo ponovo je videti.

Nije imao predstavu gde da traži nalazište, niti kako bi uopšte trebalo da izgleda, ali je pretpostavio da će sa vrha nasipa videti više. Veče je bilo prelepo, senke su se protezale preko trave, a vazduh je bio blag. Ali Nelson nije obraćao pažnju na okolinu; mislio je na surovu obalu, na tela koja je neumoljiva plima odnosila u more, na okolnosti pod kojima je upoznao Rut Galovej. Nju su, kao arheološku forenzičarku, pozvali kad su pronađene ljudske kosti u Soltmaršu, pustoj močvari na obali Severnog Norfoka. Iako se na kraju ispostavilo da su te kosti stare preko dve hiljade godina, Rut se kasnije umešala u mnogo noviju istragu o otetnoj

petogodišnjoj devojčici za koju se verovalo da je ubijena. Nije video Rut otkad je taj slučaj okončan pre tri meseca.

Na vrhu brda mogao je da vidi samo još brda. Jedine zanimljive tačke bili su neki zemljani bedemi u daljini i dve figure koje su hodale po vrhu zakrivljenog nasipa: jedna žena smeđe kose, u širokoj tamnoj odeći, i jedan visok muškarac u farmer-kama uprljanim blatom. Sigurno neki ljubitelj jabukovače.

„Rut“, pozvao je Nelson. Video je kako se osmehnula; imala je izuzetno lep osmeh, mada joj to nikada ne bi rekao.

„Nelsone!“ I dobro izgleda, pomislio je, oči joj blistaju, obrazi su joj rumeni od hoda. Nije smršala, i shvatio je da bi ga zapravo pomalo razočaralo da jeste.

„Otkud ti ovde?“, pitala je Rut. Nisu se poljubili niti rukovali, ali oboje su se široko osmehivali.

„Imao sam sastanak o jednom slučaju u blizini. Čuo sam da je ovde arheološko nalazište.“

„Šta, sad gledaš *Vremenski tim*?“

„To mi je omiljena emisija.“

Rut se sumnjičavo osmehnula i predstavila svog saputnika. „Ovo je doktor Maks Grej sa Univerziteta u Saseksu. On vodi iskopavanje. Makse, ovo je glavni inspektor Nelson.“

Taj čovek, Maks, podigao je pogled iznenađeno. Nelson je i sam bio svestan da njegov čin zvuči pomalo neumesno u ovom zlatnom predvečerju. Zločini se dešavaju, čak i ovde, poručio je Nelson u sebi Maksu Greju. Profesori nikad nisu naročito oduševljeni policijom.

Ali doktor Grej je uspeo da se nasmeši. „Zanima li vas arheologija, glavni inspektore Nelsone?“

„Ponekad“, odgovorio je Nelson oprezno. „Rut... Doktorka Galovej... i ja smo nedavno radili zajedno na jednom slučaju.“

„Na onom slučaju u Soltmaršu?“, upitao je Maks, širom otvorenih očiju.

„Da“, rekla je Rut kratko. „Glavni inspektor Nelson me je pozvao kad je našao neke kosti u močvari.“

„Ispostavilo se da su bile iz prokletog kamenog doba“, dodao je Nelson.

„Iz gvozdenog doba“, ispravila ga je Rut automatski. „U stvari, Nelson, i Maks je danas našao neke ljudske kosti.“

„Iz gvozdenog doba?“, upitao je Nelson.

„Iz rimskog, mislimo. Izgleda da su bile zakopane ispod zida neke kuće. Dođi da vidiš.“ Povala ih je niz nasip, prema zemljanim strukturama. Izbliza je Nelson video da je tlo puno tih čudnih humki i brežuljaka, neki su tvorili krivinu, neki su stajali sami kao ogromni krtičnjaci.

„Šta su sve ove izbočine?“, pitao je Maksa Greja.

„Mislimo da su to zidovi“, odgovorio je Maks, lice mu se ozarilo onim izrazom koji arheolozi dobiju kad se spremaju da vas smrtno ugnjave. „Znate, mislimo da je ovde bila čitava naseobina, prilično smo blizu starog rimskog drumu, ali na površini se vide samo neke mrke linije u travi, tragovi useva, takve stvari.“

Nelson je pogledao nazad ka glatko zakrivljenom nasipu. Mogao je otprilike da zamisli da je to nekad bio zid, ali ostalo mu je i dalje izgledalo samo kao trava.

„I to telo, kažete da je ispod zida?“

„Da. Iskopali smo probni rov i našli ga. Mislimo da je to zid vile, prilično velike, po svemu sudeći.“

„Čudno mesto za kosti, ispod zida“, primetio je Nelson.

„Možda su žrtva uziđivanja u temelje“, odvratio je Maks.

„Šta je to?“

„Kelti, a ponekad i Rimljani, zakopavali su tela ispod zidova i vrata kao žrtve prinete bogovima Janusu i Terminu.“

„Terminu?“

„Bog granica.“

„Njemu se molim svaki put kad idem na Hitrou. A onaj drugi?“

„Janus, bog vrata i prolaza.“

„Znači, ubijali su ljude i gurali njihova tela ispod kuće? Lep način da prizoveš sreću.“

„Ne znamo da li su ih ubijali ili su već bili mrtvi“, rekao je Maks mirno, „ali tela su često bila dečja.“

„Isuse.“

Stigli su do rova koji je bio prekriven plavom ceradom. Rut je povukla pokrivač i klekla na ivicu rova. Nelson se spustio pored nje. Video je urednu, pravougaonu jamu (često je želeo da njegovi ljudi na mestu zločina budu tako uredni kao arheolozi), oštih i ravnih ivica. Rov je bio dubok oko metar i Nelson je mogao jasno da vidi preseke slojeva tla, kako se površinski sloj pretvarao u glinu, a zatim u krečnjak. Ispod krečnjaka se videla linija sivog kamenja. Pored kamenja bila je iskopana dublja rupa. Na dnu te rupe nešto se belasalo.

„Zar ih niste iskopali?“, upitao je Nelson.

„Ne“, rekla je Rut, „moramo da zabeležimo i nacrtamo grob i skelet u planu, da bismo razumeli njegov kontekst. Biće veoma važno da proverimo u kom smeru skelet leži. Moglo bi da bude značajno ako je, na primer, okrenut ka istoku.“

„Braća su nam govorila da spavamo okrenuti nogama prema istoku“, rekao je Nelson, setivši se iznenada, „da bismo, ako umremo u snu, mogli da hodamo ka nebu.“

„Zanimljivo preostalo sujeverje“, rekla je Rut hladno. Nelson se setio da ona nema strpljenja za religiju. „Crkve su“, nastavila je Rut, „gotovo uvek bile građene u pravcu istok-zapad, nikad sever-jug.“

„Zapamtiću to.“

„A ponekad“, ubacio se Maks, „muškarci su bili sahranjivani okrenuti ka zapadu, a žene ka istoku.“

„Zvuči seksistički“, rekao je Nelson, uspravljajući se.

„A ti nikad nisi seksista“, rekla je Rut.

„Nikad. Upravo sam bio na kursu o redefinisajućim ulogama u policiji.“

„Kakav je bio?“

„Sranje. Otišao sam posle ručka.“

Rut se nasmejala, a Maks, koji je dotad izgledao kao da ne odobrava, takođe se nasmešio, gledajući čas u Rut, čas u Nelsona. Bilo je jasno da se tu dešava više nego što je njemu poznato.

„Mi smo krenuli u *Feniks* na piće“, rekla je Rut. „Hoćeš li s nama?“

„Ne mogu“, odgovorio je Nelson sa žaljenjem, „moram da idem na neku priredbu.“

„Priredbu?“

„Bal povodom nekog festivala. Održava se u zamku. Crne kravate i tako to. Mišel je htela da ide.“

„Eto kako žive privilegovani“, rekla je Rut.

Nelsonov jedini odgovor bio je gundanje. Nije mogao da zamisli ništa gore od šepurenja u smokingu u društvu gomile umetničkih tipova. Ali ne samo njegova žena već i njegov šef Džeri Vitklif bili su uporni da treba da ide. „Baš takav pi-ar treba policiji“, rekao je Vitklif, obzirno ne pominjući da je nakon Nelsonovog vođenja slučaja u Soltmaršu lokalna policija imala veliku potrebu za dobrom reklamom. Pi-ar! Majko božja.

„Šteta“, rekao je Maks nehajno, ruka mu je lebdela tik iznad Rutinih ramena. „Možda drugi put.“

Nelson ih je posmatrao kako odlaze. Pivska bašta *Feniksa* punila se ranim večernjim gostima. Čuo je smeh i zveckanje čaša. Nije mogao da ne poželi da je Lijin ujak ostao bez jabukovače.

DRUGO POGLAVLJE

Rut je polako vozila auto-putem A47 prema Kings Linu. Iako je bilo prošlo osam, saobraćaj je bio beskrajan. Kuda to svi idu, pitala se Rut, nervozno tapkajući po volanu i gledajući u kolonu kamiona, automobila, kamp prikolica i minibuseva. Još nije bila sezona odmora, a bilo je suviše kasno za školsku smenu ili čak za gužvu povratka s posla. Šta svi ti ljudi rade kad idu u Narboro, Maram i Vest Vinč? Zašto su svi zarobljeni baš u ovom krugu pakla? Već nekoliko raskrsnica bila je zaglavljena iza velikog be-em-vea sa dve samozadovoljne jahačke kacige pozadi ispod vetrobrana. Počela je da mrzi tu be-em-ve porodicu, s njihovom nalepnicom iz Longlita* i personalizovanom tablicom (SH3LLY 40) i njihovim jahanjem vikendom. Mogla je da se opkladi da čak i ne vole konje. Odrasla u londonskom predgrađu, Rut nikada nije bila na konju, iako je gajila tajnu slabost prema knjigama o ponijima. Kladila bi se da je Šeli dobila auto za četrdeseti rođendan, zajedno sa odmorom na Karibima i

* Poznati britanski safari park, u koji obično odlazi srednji stalež. (Prim. prev.)

specijalnom seansom tretmana botoksom. Rut je za dva meseca trebalo da napuni četrdeset godina.

Uživala je u piću u pabu, iako je pila samo sok od pomorandže. Maks je bio veoma zanimljiv, pričao je o rimskim pogrebnim običajima. Mi obično mislimo da su Rimljani bili veoma civilizovani, rekao je, zgroženi varvarskim običajima gvozdenog doba, ali postoji mnogo dokaza o rimskim kaznenim sahranama, ritualnim ubistvima, pa čak i o infanticidu. Na primer, lobanja dečaka pronađena u Sent Olbansu pre desetak godina pokazala je da je njen vlasnik bio nasmrtno prebijen, a zatim obezglavljen. U Springfildu u Kentu, žrtve uziđivanja u temelje – parovi beba – bile su pronađene na sva četiri ugla rimskog hrama. Rut se stresla i prešla rukom preko stomaka.

Ali Maks je bio dobro društvo, uprkos svim tim pričama o smrti i obezglavljivanju. Odrastao je u Norfoku i očigledno je voleo taj kraj. Rut mu je pričala o svojoj kući na severnoj obali Norfoka, o vetrovima koji duvaju pravo iz Sibira i o močvarama u kojima ljubičasto cveta morska lavanda. Voleo bih da posetim taj kraj jednog dana, rekao je Maks. To bi bilo lepo, odgovorila je Rut, ali ni on ni ona nisu kazali više od toga. Rut je ipak pristala da poseti iskopinu sledeće nedelje. Maks je imao čitav tim koji je došao iz Saseksa. Planirali su da kampuju u poljima i kopaju tokom celog maja i juna. Rut je osetila nalet nostalgije za letnjim iskopavanjima – za drugarstvom, pesmama i pušenjem trave oko logorske vatre, za danima teškog fizičkog rada. Nije joj, međutim, nedostajalo odsustvo pravih toaleta i tuševa. Bila je prestara za sve to.

Hvala bogu, SH3LLY 40 je skrenuo ulevo i Rut je mogla da vidi putokaze za Snetiſam i Hanstenton. Bila je skoro kod kuće. Na Radiju 4 neko je pričao o žalosti: „za sve postoji vreme“. Rut je volela Radio 4, ali i to je imalo svoje granice.

Rut je prebacila na kasetu (njen auto je bio suviše star za CD plejer) – i vazduh je ispunilo iskreno, potpuno američko zavijanje Brusa Springstina. Rut je volela Brusa Springstina – otvoreni put, ljubav osuđenu na propast, prijatelje po imenu Bobi Džo koji su dopali teških vremena – i nikakva podsmešljivost nije mogla da je natera da promeni mišljenje. Pojačala je zvuk.

Sada je vozila kroz drvored čije su se krošnje nadvijale na kolovoz, a ivice puta su bile pune divljeg peršuna. Zнала je da će za koji čas drveće nestati kao magijom i pred njom će se pojaviti more. Nikada joj nije dosadio taj trenutak, kad se horizont iznenada otvori u beskraj, kad plavo prelazi u belo, pa u zlato. Ubrzala je, i kad je stigla do kamp naselja koje je označavalo početak njenog puta kući, zaustavila se i izašla iz kola, dopuštajući morskom povetarcu da joj razbaruši kosu.

Pred njom su bile peščane dine, koje je vetar formirao u fantastične oblike. Bila je oseka i more se jedva videlo – samo linija plavog na sivom pesku. Galebovi su se oglašavali visoko na nebu, a crveno jedro nekog surfera blesnulo je dok je tiho prolazilo.

Bez ikakvog upozorenja, Rut se nagnula i naglo povratila.

Zamak u Noriču – viktorijanska glazura preko bogate sred-njovekovne torte – sada je bio muzej. Nelson je bio tamo nekoliko puta sa svojim ćerkama. Sećao se da su obožavale tamnice i da je Lora bila posebno slaba na zbirku servisa za čaj. Nije, međutim, dolazio godinama, i dok je sa suprugom Mišel koračao uz vijugavu stazu, osvetljenu reflektorima i ukrašenu heraldičkim zastavama, Nelson se pribojavao naj-goreg. Strahovi su mu se potvrdili kad su ih dočekale poslu-žiteljke obučene kao krčmarice. U pozivnici nije pisalo ništa

o tome da je posredi kostimirana zabava, ali ove devojke su vrlo očito bile krčmarice – nosile su duboko dekoltirane, neodređeno srednjovekovne haljine i čipkaste kapice na glavi. Nudile su šampanjac s poslužavnika, i Nelson je uzeo najpuniju čašu, što nije promaklo Mišel.

„Baš si morao da uzmeš najveću“, rekla je, prihvatajući čašu soka od pomorandže.

„Trebaće mi alkohol da preživim ovo veče“, odvratio je Nelson dok su išli prema teškim drvenim vratima. „Nisi mi rekla da je maskenbal.“

„Nije.“ Mišel je nosila srebrnu mini-haljinu koja svakako nije bila srednjovekovna. Zapravo, Nelson je smatrao da bi joj dobro došlo malo više materijala – šlep ili krinolina ili šta god da su žene tada nosile. Ipak, morao je da prizna da izgleda dobro.

Ušli su u kružnu prijemnu dvoranu, gde su ih dočekali s još šampanjca, neko je svirao lautu, a najviše je uznemiravalo prisustvo dvorske lude. Nelson je ustuknuo korak unazad.

„Hajde“, gurnula ga je Mišel s leđa.

„Tamo je neki čovek u helankama!“

„Pa šta? Neće te ubiti.“

Nelson je oprezno zakoračio u prostoriju, držeći dvorsku ludu na oku. Ali prevideo je drugu opasnost, koja je nailazila iz suprotnog pravca.

„Ah, Hari! I prelepa gospođa Nelson.“

Bio je to Vitklif, blistav u smokingu s košuljom bez kra-vate, za koju je verovatno mislio da je moderna. Nosio je i beli šal. Kreten.

„Zdravo, Džeri.“

Vitklif je poljubio Mišel u ruku. Lakrdijaš se, pun nade, vrzmao oko, zveckajući zvončićima.

„Nisi mi rekao da će ljudi biti smešno obučeni“, kazao je Nelson, a njegov severnjački akcenat – uvek izražen u trenucima stresa – izbio je u prvi plan.

„To je srednjovekovna tema“, rekao je Vitklif bezbrižno. „Edvard to tako dobro radi.“

„Edvard?“

„Edvard Spens“, odgovorio je Vitklif. „Sećaš se da sam ti rekao da *Spens i kompanija* sponzorišu ovo veče.“

„Građevinci. Da.“

„Izvođači građevinskih radova“, začuo se glas iza njih.

Nelson se okrenuo i ugledao zgodnog muškarca svojih godina, besprekorno odevenog u večernje odelo. Nije nosio beli šal niti košulju bez kravate – samo klasičnu belu košulju i crnu leptir-mašnu, što je isticalo njegovu preplanulu kožu i gustu tamnu kosu. Nelson ga je odmah zamrzeo.

„Edvarde!“ Vitklif očigledno nije delio to osećanje. „Ovo je Edvard Spens, naš domaćin. Edvarde, ovo su glavni inspektor Hari Nelson i njegova divna supruga Mišel.“

Edvard Spens je pogledao Mišel s divljenjem. „Nisam znao da policajci imaju tako lepe žene, Džeri.“

„To je jedna od prednosti posla“, rekao je Nelson stegnuto.

Vitklif, koji nije bio oženjen (što je bilo predmet mnogih nagađanja), nije ništa rekao. Mišel, naviknuta na mušku pažnju, osmehnula se širokim, ali blago distanciranim osmehom.

„Nelson“, rekao je Edvard Spens, „zar niste vi bili pandur uključen u slučaj iz Soltmarša?“

„Jesam.“ Nelson je mrzeo da priča o svom poslu, a posebno je mrzeo kad ga zovu „pandur“.

„Strašno“, rekao je Spens ozbiljno.

„Da.“

„Pa, hvala bogu da ste to rešili.“ Spens ga je srdačno potapšao po leđima.

Zahvali i Rut Galovej, pomislio je Nelson. Ali Rut je od-
uvek želela da se njen udeo u slučaju drži što više u tajnosti.

„Srećom, takvi slučajevi se ne dešavaju često“, rekao je.

„Nazdravimo u to ime!“ Spens mu je gurnuo još jednu
času šampanjca u ruku.

Niko nije video da je Rut povratila, pa je jednostavno na-
grnula malo zemlje preko povračke i vratila se u kola. Brus
Springstin je govorio neverovatno nazvanoj Vendi da su
rođeni da pobegnu zajedno. Rut je izvezla kola iz kamp
naselja i krenula kući.

Njena kućica bila je jedna od tri na ivici Soltmarša. Jed-
na je bila prazna, a drugu su posedovali vikendaši koji su
dolazili sve ređe otkad su im deca porasla. Rut nije smetala
izolacija. Zapravo, dok je izlazila iz kola i upijala široku rav-
nicu močvare, udaljene peščane dine i daleki šum mora, još
više je uživala pri pomisli da je taj prizor njen – samo njen.
Nasmešila se i otvorila ulazna vrata.

Njen narandžasti mačak Flint je vrebao i sad je krenuo
napred, glasno se žaleći. Imao je hrane u činiji, ali bilo je,
naravno, nezamislivo da je pojede. Mazio se oko Rutinih
nogu dok mu nije sipala svežu porciju, jedva obuzdavajući
gađenje zbog mirisa. Zatim je Flint nadmeno onjušio hranu
i izašao kroz mačja preklopna vrata.

Rut je sela za sto pored prozora da proveri poruke na
sekretarici. Jedna je bila od njene majke, koja je pitala da li i
dalje važi da će Rut doći za vikend. Majka je uvek očekivala
da će se Rutini planovi u poslednjem trenutku promeniti,
uprkos tome što je Rut zapravo bila izuzetno tačna i pou-
zdana. Druga poruka bila je od njene prijateljice Šone, koja

je brbljala o svom oženjenom dečku Filu. Treća je bila od Maksa Greja. Zanimljivo.

„Zdravo, Rut. Samo da kažem koliko sam uživao u našem razgovoru. Razmišljao sam o našem telu. Ako nedostaje glava, to bi moglo da bude dokaz kulta glave. Jesi li čula za iskopavanja u Lankhilsu u Vinčesteru? Sedam obezglavljenih tela je pronađeno u rimskom groblju, uključujući i jedno dečje. Pitam se da li je to posredi i ovde. U svakom slučaju, čujemo se uskoro.“

Rut je pomislila kako arheolozi ponekad čudno govore. „Naše telo.“ Kosti pronađene ispod rimskih temelja postale su „naše telo“, povezujući nju i Maksa na neki čudan, nestvaran način. Oboje su osećali neku vrstu vlasništva, čak i saosećanja prema tim ostacima. Ali... Da li je to dovoljan razlog da joj ostavi ovakvu poruku? Da li je zaista želeo samo prijatan razgovor o obezglavljenim telima ili je, možda, samo možda, želeo da razgovara baš s njom?

Rut je uzdahnula. Sve joj je to bilo previše komplikovano. Osim toga, imala je važnijih briga. Sutra će morati da otputuje u London i da kaže majci da je trudna.

„Dakle, vidite, razvijamo tri ključna lokaliteta u srcu Noriča. Staru kožaru, bioskop *Odeon* i napuštenu kuću u Vulmarket stritu.“

„U Vulmarket stritu?“, ubacio se Vitklif. „Zar to nije nekad bilo dečji dom?“

„Mislim da jeste, da“, odgovorio je Edvard Spens, mažući puter na kiflicu. „Jesi li ti lokalni dečko iz Noriča, Džeri?“

To objašnjava mnogo šta, pomislio je Nelson, dok je Vitklif klimao glavom. Nelson je bio rođen u Blekpulu i vratio bi

se tamo istog trena da nije bilo Mišel i devojčica. Mišel je bila ta koja je predložila da prihvati posao u Norfoku i, duboko u sebi, Nelson joj je to još uvek zamerao. Devojčice nisu volele Blekpul – tamo svi govore čudno i večera se u pet po podne. A bilo im je i previše hladno, iako su lokalne devojke, po svemu sudeći, nosile mini-suknje tokom cele godine.

Sada su bili u fazi „gozbe“ – svinjsko pečenje maskirano u prasetinu. Mišel je ostavila veći deo hrane na svom tanjiru. Sijala je u razgovoru sa svojim susedom, nekim tipom po imenu Leo, koji je nosio roze košulju i smešne naočare. Nelsonova susedka, dostojanstvena žena u plavom satenu, potpuno ga je ignorisala, pa je zbog toga bio osuđen da sluša Edvarda Spensa i njegov neumorni propagandni govor.

„Porodična firma“, govorio je Spens. „Izgradio ju je moj otac Roderik Spens. Zapravo ser Roderik, dobio je vitešku titulu za zasluge u građevinskoj industriji. Navodno je u penziji, ali i dalje svakog dana dolazi u kancelariju. Pokušava da mi govori kako da vodim posao. Protivi se, recimo, tome da razvijam lokaciju u Vulmarketu, ali to je vrhunski komad nekretnine.“ Nasmejao se glasno i samouvereno. Nelson ga je ledeno posmatrao. *Nekretnina*. Šta ovaj čovek misli, ko je on?

„Hari!“ Nelson je shvatio da mu se žena zaista obraća, blistajući šarmantno preko stola.

„Hari. Leo mi priča o rimskoj naseobini koju su iskopali. Onaj lokalitet kod Svofama. Rekla sam mu da imamo prijateljicu koja je arheološkinja.“

Mišel i Rut su se, na Nelsonovo iznenađenje, odmah odlično složile. Mišel je volela da se hvali svojom prijateljicom intelektualnom. „Iskreno, nju uopšte ne zanima kako izgleda.“ Mišel će biti oduševljena kad čuje da Rut nije smršala.

„Da“, rekao je Nelson oprezno, „radi na univerzitetu.“

„Pišem dramu“, rekao je Leo ozbiljno, „o rimskom bogu Janusu. Bogu sa dva lica. Bogu početaka i završetaka, vrata i prolaza, prošlosti i budućnosti.“

Janus. Nešto je odzvanjalo u Nelsonovoj glavi, ali se teško probijalo kroz šampanjac i prasetinu. Naravno – Rutin kolega pametnjaković, onaj sa Univerziteta u Saseksu. *Janus, bog vrata i prolaza.*

I odjednom je Nelson shvatio nešto drugo. Kao da je gledao film unazad i, pri drugom gledanju, prepoznao nešto što je sve vreme bilo tu. Video je Rut kako ide prema njemu, njenu široku košulju priljubljenu uz telo. Nije smršala. Zapravo, možda je čak i dobila koji kilogram.

Da li je moguće da je Rut trudna? Jer, ako jeste, on bi mogao da bude otac.

TREĆE POGLAVLJE

„Kako to misliš, trudna si? Pa nisi ni udata.“

Ovo je bio jedan od onih trenutaka kad bi Rut poželeva da samo podigne glavu i zavija. Saopštila je vest u nedeljnoj popodnevnoj šetnji kroz Kasl Vud, u nadi da bi to što su napolju moglo da odvрати majku od histerije. Slaba vajda.

„Ne moraš da budeš udata da bi imala bebu“, odgovorila je.

Njena majka se uspravila u svojoj punoj visini. Kao i Rut, bila je krupna žena, ali dostojanstvena, ne debela. Izgledala je kao kraljica Viktorija u pantalonama iz *Marksa i Spensera*.

„Svesna sam toga, Rut. Kao što vrlo dobro znaš, mislim da je Bog odredio brak za rađanje dece.“

Pa, mogla je da pretpostavi da će se Bog već negde umešati. Rutini roditelji bili su ponovo rođeni hrišćani koji su verovali da i Rut, ako ne bude ponovo rođena, čeka jedno-smerna karta za večno prokletstvo u paklu. A ta joj je lokacija trenutno delovala privlačnije od Eltema.

„Eto, nisam udata“, rekla je Rut mirno. Ali otac jeste oženjen, dodala je u sebi. Znala je da ta informacija nimalo neće pomoći.

„Ko je otac?“, upitao je njen otac, prilično promuklo. Rut ga je tužno pogledala. Obično joj je otac bio lakši slučaj od majke, ali sada je izgledao kao da će se uskoro pretvoriti u gnevnog viktorijanskog oca.

„Radije ne bih da kažem.“

„Radije ne bi da kaže!“ Rutina majka je klonula na jedan panj. „O, Rut, kako si mogla?“ Počela je glasno da jeca u sićušnu čipkastu maramicu. Drugi nedeljni šetači radoznalo su je posmatrali dok su prolazili. Rut je kleknula pored nje, osećajući se, uprkos svemu, strašno krivom.

„Mama, vidi, žao mi je ako te je ovo uznemirilo, ali pokušaj da sagledaš pozitivnu stranu. Dobićeš unuča. Ja ću imati bebu. Zar to nije nešto čemu bi trebalo da se raduješ?“

„Da se radujem što ću imati kopile za unuča“, zagrmio je njen otac. „Jesi li ti sišla s uma?“

Očigledno, pomislila je Rut. Mora da je zaista sišla s uma kad je makar i na trenutak pomislila da će njeni roditelji biti srećni zbog novosti. Da će se radovati s njom. Da će prihvatiti da njihova ćerka, iako nema partnera, ima bebu – i da je ta beba, mada nije planirana, očajnički željena. Koliko očajnički, Rut nije želela da prizna ni samoj sebi. Znala je samo da joj je, onog časa kad su se njene sumnje iskristalisale u tanku plavu liniju na testu za trudnoću, srce počelo lupati kao ludo. Kao da su sve tuge i razočaranja u njenom životu, da ne pominje traume iz proteklih meseci, nestale u ništavilu, ostavljajući samo beskrajno plavo zadovoljstvo.

„Nadam se da ćete promeniti mišljenje“, bilo je sve što je rekla. Ustala je i pomogla majci da se podigne sa panja.

„Mi nikada ne menjamo mišljenje ni o čemu“, odvrtila je majka ponosno. „Mi nismo takvi ljudi.“

To možeš i da ponoviš, pomislila je Rut. To što su se „ponovo rodili“ kod njenih roditelja je samo pojačalo već postojeće

uverenje da su nepogrešivi. Najzad, ako te je Bog izabrao, kako ikada više možeš grešiti? U bilo čemu. Njeni roditelji su „našli Boga“ kad je ona bila tinejdžerka. Suviše kasno za Rut, mada je neko vreme išla sa njima na bogoslužjenja. Nikada nije našla Boga, ali, s druge strane, nije ni nameravala da ga traži.

Njen otac je dramatično pokazao prema zamku Severn-drug u pozadini.

„Naše vrednosti se ne menjaju. Nisu se promenile otkad je onaj zamak izgrađen u srednjem veku.“

Rut nije dodala da je zamak zapravo lažnjak iz osamnaestog veka, niti da je srednji vek verovatno vrveo od vanbračne dece i neudatih majki. Samo je rekla: „Pa, nadam se da ćete se drugačije osećati kad se beba rodi.“

Nijedno od njih dvoje nije odgovorilo, ali kada su prešli Ejveri hil roud, Otac ju je uhvatio podruku zaštitnički, kao da joj je trudnoća ozbiljno narušila sposobnost da proceni saobraćaj. Rut je to, na neki nejasan način, doživela kao utehu.

Nedeljno popodne u predgrađu Kings Lina. Pranje automobila, porodice zajapurenih lica kreću u vožnju biciklima, ljudi šetaju pse, čitaju se novine, a vazduh ispunjava miris nedelnog ručka. Posle sopstvenog ručka (pečena jagnjetina, uz vegetarijansku opciju za Loru), Nelson je objavio nameru da pokosi travnjak. Mišel je rekla da će otići u teretanu (bila je jedina žena na svetu koja je želela da ide u teretanu u nedelju po podne) – a Lora je kazala da će i ona, na plivanje. Tako su ostali sami Nelson i šesnaestogodišnja Rebeka, koja je odmah odjurila na sprat da se priključi na svoj ajpod i računar. To je Nelsonu savršeno odgovaralo. Želeo je da bude sam, da obavlja neki običan kućni posao. Tako je najbolje razmišljao.

Dok je izvadio kosilicu, pa otkrio da je ostala bez benzina, pa otišao po rezervni kanister u gepeku svog mercedesa, pa spustio garažna vrata sebi na stopalo, popravio pokidanu sajlu kvačila i pomerio Mišelin konopac za veš, već je besno razmišljao. Da li je Rut trudna? Da li je to njegova beba? Proveli su jednu noć zajedno, još u februaru, ali znao je da se Rut u isto vreme viđala sa svojim bivšim dečkom Piterom. Moguće je, dakle, da je beba Piterova. A šta je sa Erikom, Rutinim starim mentorom? Oduvek je mislio da je Rut bila veoma bliska sa Erikom. Da li su možda i spavali zajedno? Čudno, ali Nelson je Rut doživljavao kao nekog ko postoji na nekom višem nivou od većine ljudi. Noć koju su proveli zajedno delovala je izdvojeno od uobičajenih motiva požude i želje, iako je i to imalo svoju ulogu. On i Rut su se spojili kao ravnopravni ljudi koji su upravo prošli kroz strašno iskustvo. Delovalo je... ispravno. Seks je, sećao se Nelson, bio neverovatan.

Nekako, prisećajući se tog osećaja ispravnosti, Nelson je postao uveren da je Rut zaista zatrudnela te noći. Delovalo je gotovo predodređeno. Isuse – snažno je gurnuo kosilicu – razmišlja kao u članku iz nekog tričavog ženskog časopisa. Vrlo je verovatno da nije zatrudnela; verovatno je koristila kontracepciju (koju nisu ni pomenuli; nisu mnogo pričali). Nije čak siguran ni da je trudna. Verovatno je samo nabacila koji kilogram.

„Tata!“

Rebeka se nagnula kroz prozor na spratu. Sa svojom dugom plavom kosom i ozbiljnim izrazom lica izgledala je neobično optužujuće, kao viktorijanska slika prevarene žene. U jednom glupom trenutku Nelson je zamislio da njegova ćerka zna sve o Rut, da će to reći Mišel...

„Tata. Dag je na telefonu. Pita da li hoćeš večeras u pab.“

Nelson je zastao, teško dišući. Miris pokošene trave bio je gotovo opojan.

„Hvala, ljubavi. Reci mu da neću, radije bih proveo više sa svojom porodicom.“

Rebeka je slegla ramenima. „Kako hoćeš. Ali mislim da mama ide u bioskop.“

Te večeri, dok su Nelson i njegove ćerke sedeli ispred starog filma o Džejsmu Bondu (Mišel je zaista otišla s drugaricom u bioskop), Rut je bezvoljno gledala isti taj film u dnevnoj sobi svojih roditelja. Mrzela je Džejsma Bonda, smatrala ga je seksistom, rasistom i gotovo nepodnošljivo dosadnim, ali njeni roditelji su izgleda uživali u filmu (mada se postavlja pitanje da li je ikada postojao neko manje „ponovo rođen“ od Džejsma Bonda?), i poslednje što je želela bilo je da se prepire s njima. Rasprave o njenoj bebi nastavile su se, iscrpljujuće, celog popodneva. Kako je mogla? Ko će da čuva dete kad se vrati na posao? Zar nije čula da je porodici potreban otac? Šta će to jadno malo stvorenje da radi bez oca, bez porodice, bez Boga? „Vi ćete biti njegova porodica“, kazala je Rut, „i možete mu pričati o Bogu.“ Iako je, u sebi, dodala: ja ću mu ispričati svoju verziju. Da je Bog izmišljena bajka, kao *Snežana*, samo mnogo zlobnija.

Sada su, na njenu sreću, roditelji ćutali i zadovoljno gledali kako Džejs Bond prebija oskudno obučenu ženu. Kada je zazvonio Rutin telefon, oboje su je optužujuće pogledali.

Rut je izašla u hodnik da se javi. Na ekranu je pisalo „Fil“. Njen šef. Načelnik Katedre za arheologiju na Univerzitetu Severnog Norfoka.

„Zdravo, File.“

„Zdravo, Rut. Nadam se da te ni u čemu ne prekidam.“

„Kod roditelja sam.“

„Oh... Dobro. Samo, pojavilo se nešto na jednom od terenskih lokaliteta.“

Univerzitet je zapošljavao terenske arheologe da rade na mestima koja su bila predviđena za izgradnju. Za njih je formalno bio zadužen Fil i predstavljali su njegovu večitu muku.

„Na kom lokalitetu?“

„Na Vulmarket stritu, mislim.“

„Šta su našli?“

Iako je, naravno, već znala odgovor.

„Ljudske ostatke.“

4. jun

*Festival posvećen Herkulu Čuvaru**

Radio sam ceo dan, prevodio Katula. Ona me je omela, što je Pogrešno. Sinoć sam ponovo čuo glasove. Nekad sam mislio da ludim, ali sad znam da sam Izabran. To je velika odgovornost.

Ne govori mi u glavi samo Gospa već čitava vojska svetaca koji su nekad boravili na ovom mestu. Mučenici koji su umrli za Veru. I oni mi govore. Ovo je moje telo. Ovo je moja krv.

Smrt se mora osvetiti drugom smrću, krv krvlju. Sad to razumem. Ona to nikad neće razumeti jer je žena, a žene su Slabe. Svi to znaju. Suviše je vezana za dete. Greška.

Ponovo sam prineo žrtvu sinoć i rezultat je bio isti. Čekaj. Ali ona raste. Hoda i uskoro će govoriti. Ja nisam okrutan čovek. Bogovi znaju da nikad nikoga ne bih namerno povredio. Ali porodica je na prvom mestu. Što mora da se uradi, mora da se uradi. Fortes fortuna iuvat.

* Rimski pandan grčkom Heraklu, predstavlja heroja natprirodne snage i zaštitničke moći. U rimskoj religiji poštovan je i kao božanstvo, naročito u ulogama čuvara, iscelitelja i donosioca pobeđe. (Prim. prev.)